

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

25 juni 2008

ONTWERP VAN DECREET

houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid

REFLECTIENOTA

**ingediend door de heren Wim Van Dijck, Jan Penris, Christian Verougstraete en
Filip Dewinter en mevrouw Hilde De Lobel**

Zie:

1578 (2007-2008)

- Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nrs. 2 en 3: Amendementen
- Nr. 4: Verslag over hoorzitting
- Nr. 5: Verslag

DAMES EN HEREN,

Inleiding

In navolging van de federale antidiscriminatiewet diende de Vlaamse Regering op 28 februari 2008 een ontwerp van Antidiscriminatie-decreet in het Vlaams Parlement in, voluit genoemd: ‘Ontwerp van decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid’.

De eerste federale antidiscriminatiewet dateerde van 2003. Volgens deze wet zou voortaan het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod moeten worden toegepast op elke burger en in elke mogelijke situatie. Het Arbitragehof vernietigde echter een aantal bepalingen van die eerste wet en onderwierp het resterende deel aan een aantal beperkende interpretaties. In 2007 werd een nieuwe wet goedgekeurd door het federale parlement, waartegen opnieuw een procedure loopt bij het Grondwettelijk Hof. Deze procedure zal allicht opnieuw uitmonden in de vernietiging van een aantal passages.

De Vlaamse Regering zou er verstandig aan gedaan hebben te wachten op deze uitspraak alvorens een eigen ontwerp terzake in te dienen. Matthias Storme stelde op de hoorzitting over het decreet: “Ik weet niet of het verstandig is het ontwerp goed te keuren vooraleer het resultaat bekend is van de procedures tegen de federale wetten. Het zou me ten zeerste verbazen mochten die wetten daar ongeschonden uitkomen.”.

De federale overheid is luidens rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en de Raad van State enkel bevoegd een anti-discriminatiebeleid te voeren met betrekking tot die aangelegenheden die tot haar bevoegdheid behoren. Daarom dient de Vlaamse Regering nu ook een ontwerp van Antidiscriminatie-decreet in dat het antidiscriminatiebeleid met betrekking tot de Vlaamse bevoegdheden vorm moet geven.

In de memorie van toelichting van het voorliggende Vlaamse Antidiscriminatie-decreet stelt de Vlaamse Regering dat Vlaanderen gehouden is verschillende Europese gelijkebehandelingsrichtlijnen in decreetgeving om te zetten voor wat haar (gemeenschaps- en gewest-) bevoegdheden betreft: richtlijn 2000/43, richtlijn 2000/78, richtlijn 2002/73 en richtlijn 2004/114.

Naast het luik ‘gelijke behandeling’ – het antidiscriminatie-luik – voorziet het decreet ook nog een luik ‘gelijke kansen’, waarin een aanzet wordt gegeven tot

een verscherpt ‘gelijke kansen’-beleid, in het kader waarvan vanzelfsprekend ook weer de nodige zogenaamd ‘positief discriminerende’ initiatieven zullen worden genomen. Dit luik is voornamelijk een overzicht van de filosofie en doelstellingen die de regering hanteert inzake gelijke kansen en bevat weinig concrete maatregelen, tenzij de uitwerking van een actieplan.

Veel concreter is het gelijkebehandelingsluik dat erop gericht is op een uiterst repressieve wijze alle vormen van zogenaamde discriminatie, of het aanzetten ertoe, aan te pakken. De parallel met de federale wet is hier manifest.

Meer nog dan het federale ontwerp zal het Vlaamse Antidiscriminatie-decreet zijn gevolgen doen voelen voor de Vlaamse samenleving. Vlaanderen is immers bevoegd voor de persoonsgebonden materies als cultuur, onderwijs, hulp aan personen, het gezondheidsbeleid enzovoort.

Gebrek aan motivatie

Een eerste punt van kritiek op dit ontwerp is het gebrek aan verantwoording dat ervoor bestaat. Men zou verwachten dat men heel goede redenen zou aanhalen voor een ontwerp dat op zo’n fundamentele wijze ingrijpt in onze maatschappij, waarbij strafbepalingen worden ingevoerd en het recht op vrije meningsuiting wordt ingeperkt. Die goede redenen zijn er niet: er bestaat eenvoudigweg geen maatschappelijke nood die dit decreet zou verantwoorden.

De reden waarom dit decreet er moet komen, is, net zoals dat bij de federale wet het geval was, van politieke en ideologische aard. Dit ontwerp heeft alles te maken met het doordrukken van het ideologische gelijk, maar niets met de wil om correcte en rechtvaardige wetten te maken.

De bedoeling is overduidelijk een bepaalde moraal aan de samenleving op te leggen, waaraan de burgers zich willens nillens zullen moeten conformeren. De voorstanders van dit ontwerp loochenen dat ook niet: professor dr. Brems had het in haar uiteenzetting tijdens de hoorzitting over het ontwerp over de “preventieve bedoeling” van dit ontwerp: burgers dienen in de eerste plaats hun gedrag af te stemmen op de norm die hier wordt opgelegd. Om dat effect te bereiken is het natuurlijk nodig dat de wetgeving kan worden afgedwongen, vandaar de vele sancties en straffen, vervat in dit ontwerp. Men wil dus de burgers schrik aanjagen, zodat ze zichzelf in het gareel houden. Dat is totalitarisme ten voeten uit.

Uiteraard zal men verwijzen naar internationale verdragen en vooral naar de EU-richtlijnen die naar nationaal recht dienen te worden omgezet. Men zal zeggen dat met dit decreet Vlaanderen zijn verplichtingen terzake nakomt. Dat automatisme is onverantwoord. Zeer zeker, wij hebben een stuk van onze soevereiniteit aan het Europese niveau overgedragen en dat behelst een aantal consequenties. Maar dat ontslaat er ons niet van EU-wetgeving op zijn democratische merites te beoordelen. Het is niet aanvaardbaar dat EU-richtlijnen gebruikt worden om grondwettelijke vrijheden te beknotten. In dat geval louter verwijzen naar ons Europese verplichtingen, staat gelijk met abdicatie. Meer nog: ook EU-richtlijnen zijn ondergeschikt aan het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

Er is ook het legitieme argument dat geen enkele EU-richtlijn mag worden gebruikt om in dit land, om in Vlaanderen maatregelen te nemen waarvoor hier geen draagvlak bestaat. Zeker niet als we bedenken dat de EU een ver-van-ons-bed-show is en een ideale biotoop voor de wereldvreemde hogepriesters van de politieke correctheid.

Misbruik van Europese richtlijnen

De regering heeft er zich overigens niet enkel toe beperkt gewoon de richtlijnen om te zetten in nationaal recht. De Vlaamse Regering heeft ervoor gekozen veel verder te gaan dan wat de EU-richtlijnen vragen. Vlaanderen doet blijkbaar flink zijn best om de beste leerling van de klas te zijn als het erop aankomt het politiek-correcte denken te betonnen in wetten en sancties in te voeren tegenover al wie politiek-incorrect handelt.

Het ontwerp van Antidiscriminatiedecreet voorziet een verbod van directe discriminatie, van indirecte discriminatie (een ogenschijnlijk neutrale bepaling die toch discrimineert), van intimidatie, van seksuele intimidatie, van opdracht geven tot en aanzetten tot discrimineren wanneer dit gebeurt op grond van één of meer beschermde kenmerken.

De beschermde kenmerken zijn geslacht, leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, taal, gezondheidstoestand, handicap, fysieke of genetische eigenschap, sociale positie, nationaliteit, zogenaamd ras, huidskleur en afkomst of nationale of etnische afstamming.

Opvallend is dat de lijst van beschermde criteria veel uitgebreider is dan in de EU-richtlijnen, waarvan het decreet nochtans claimt de omzetting te zijn, wordt voorzien. In de EU-richtlijnen is er immers slechts sprake van leeftijd, godsdienst en overtuiging, handicap en seksuele geaardheid, etnische afstamming (ras en huidskleur) en geslacht. Bij de 'beschermde kenmerken' uit de EU-regelgeving kan iedereen zich wel iets voorstellen. Bij de toevoegingen veel minder: geboorte, vermogen, sociale positie enzovoort.

Niet alleen de discriminatiegronden zijn veel uitgebreider dan de richtlijnen voorzien, ook het toepassingsgebied van het Antidiscriminatiedecreet is veel uitgebreider dan de Europese richtlijn wenst. Richtlijn 2000/78 bepaalt in artikel 1 dat ze tot doel heeft discriminatie te bestrijden met betrekking tot 'arbeid en beroep'. Het toepassingsgebied van het decreet is veel ruimer. Het decreet is niet enkel van toepassing op het gebied van arbeid en beroep, maar ook op de gezondheidszorg, op het onderwijs, op alles dat te maken heeft met de levering en het aanbod van goederen en diensten, op de sociale voordelen en op de toegang tot en deelname aan economische, sociale, culturele of politieke activiteiten. Met andere woorden op de bevoegdheden die in het kader van de federale staatsinrichting aan Vlaanderen zijn toebedeeld. Ook voor die verruiming is de redelijke verantwoording volledig zoek.

Totalitaire staat loert om de hoek

Het Antidiscriminatiedecreet is bovendien niet enkel van toepassing op het overheidsbeleid, maar ook op de verhoudingen tussen burgers onderling. Artikel 19 van het decreet bepaalt immers dat elke vorm van discriminatie verboden is zowel in de overheidssector als in de particuliere sector. Dat de overheid zijn optreden redelijk moet kunnen verantwoorden spreekt vanzelf. Volgens het Antidiscriminatiedecreet moet echter ook de burger voor elke daad die hij stelt een objectieve en redelijke niet-discriminerende verantwoording kunnen afleggen. Domme of naïeve burgers zullen pech gehad hebben.

De essentie van de vrijheid in een democratische rechtsstaat is nochtans dat de burger zijn handelingen niet objectief en redelijk moet verantwoorden. Hoe zou dat ook mogelijk zijn: heel ons sociale leven is gebaseerd op het maken van onderscheid dat niet redelijk kan worden verantwoord. Elke minuut van de dag maken wij onderscheid op halfrationele en

niet-rationele gronden, en gelukkig maar. Mensen zijn geen machines. Emoties spelen voor elke mens meestal een doorslaggevende rol: sympathie, afkeer, eerste indruk, vooroordelen, vroegere ervaringen, uiterlijk, intuïtie. Allemaal facetten op basis waarvan mensen onderscheid maken. Dat is eenvoudigweg niet objectiveerbaar.

De Raad van State had dat in 2002 al juist gezien, in zijn advies op het toenmalige ontwerp van federale discriminatiewet: “Een overheid moet bij haar optreden waken over het onderscheid dat zij maakt. Maar met particulieren is het anders gesteld. Hun gedragingen zijn niet noodzakelijk rationeel en kunnen niet altijd beoordeeld worden aan de hand van utilitaristische criteria. De werkingssfeer [van het wetsontwerp],” aldus de Raad van State, “is niet beperkt tot een specifiek domein, zoals bijvoorbeeld het arbeidsrecht, maar omvat het hele maatschappelijke leven in zijn totaliteit. Welnu, de wetgever mag burgers niet verplichten om in alle handelingen van het maatschappelijke leven en bij de uiting van hun mening de ideeën van de overheid inzake bestrijding van discriminaties overnemen.”.

Het is onmogelijk dat mensen bij elke handeling of elke geuite mening in hun publieke en private leven zich moeten afvragen of het eventuele ‘onderscheid’ dat zij maken wel gerechtvaardigd wordt door een ‘legitiem’ doel en of de ‘middelen voor het bereiken van dat doel wel passend en noodzakelijk zijn’. Dat van de burger vereisen is de dood van de open, vrije samenleving.

De burger zal door het decreet niet langer over de mogelijkheid beschikken de eigen keuzen en beslissingen te laten leiden door eigen morele inzichten, maar zal zich dienen te conformeren aan de door de overheid opgelegde moraal. De Europese wetgeving wordt als alibi gebruikt om een allesomvattende maatschappijvisie op te dringen aan de Vlaamse bevolking. Het decreet zorgt ervoor dat niemand nog veilig is: eender welke daad gesteld door een persoon in het publieke leven is mogelijk vatbaar voor bestraffing en kan aanleiding geven tot privaatrechtelijke sanctionering. De samenleving zal daarvan op termijn de gevolgen voelen: mensen zullen net zoals onder totalitaire regimes aan zelfcensuur doen, minder ondernemend durven zijn in het publieke leven, zullen zich terugtrekken in hun private levenssfeer en zich asocialer opstellen. De totalitaire staat komt hierbij om de hoek kijken.

Fundamentele rechtsprincipes op de helling

Het ontwerp van decreet voorziet een hele waslijst van burgerrechtelijke en zelfs strafrechtelijke sancties voor burgers die zouden discrimineren of hier toe zouden aanzetten. Wanneer iemand een misdrijf pleegt, moet hij zich er echter ook van bewust zijn dat hij een misdrijf pleegt. Misdrijven moeten daarom nauwkeurig worden omschreven in de wet. Dit is in het geval van het Antidiscriminatiedecreet echter geenszins het geval.

De definities van de door het Antidiscriminatiedecreet strafbaar gestelde handelingen zijn voer voor juristen. Ze zijn zeer ingewikkeld en vaag opgesteld en bovendien voor velerlei interpretaties vatbaar. Uiteindelijk zal het bijgevolg de rechter zijn die zal oordelen of een bepaalde handeling of geuite mening strijdig is met het decreet en desgevallend strafbaar is. Wat er strafbaar is, wordt slechts duidelijk na het oordeel van de rechter.

Het ingediende ontwerp van Antidiscriminatiedecreet is bijgevolg fundamenteel onverenigbaar met enkele fundamentele principes uit het strafrecht, zoals het wettigheidsbeginsel (‘geen misdrijf zonder wet’), de duidelijkheid van de strafbepaling en de voorzienbaarheid van het misdrijf. Deze wazigheid en onduidelijkheid leiden er immers toe dat niemand bij het stellen van een handeling of het uiten van een mening kan weten of hij al dan niet onder het toepassingsgebied van het decreet valt.

Dat probleem is het best voelbaar daar waar het de zogenaamde ‘indirecte discriminatie’ betreft. Omwille van de niet-verenigbaarheid met de vereiste van de voorzienbaarheid, werd de bepaling over de indirecte discriminatie in de eerste federale wet door het Arbitragehof vernietigd. De kans is groot dat het Grondwettelijk Hof dat opnieuw doet voor wat betreft de herstellwet uit 2007, waar dit decreet de mosterd heeft gehaald.

Bij de burgerrechterlijke procedures kan de bewijslast worden omgekeerd als de klager feiten aanvoert die “het bestaan van een discriminatie kunnen doen vermoeden”. Daarmee wordt een basisfundament van ons recht onderuit gehaald, namelijk dat iemand die iets aanvoert dit ook moet bewijzen. Hoe kan men echter iets bewijzen dat men niet gedaan heeft? Vooral de opsomming van de zogenaamde ‘feiten’ aan de hand waarvan de bewijslast bij de verweerder kan worden gelegd, is een lachertje. Die ‘feiten’

blijken vage ‘patronen’, ‘meldingen’, statistische gegevens en zelfs ‘intrinsiek verdachte’ criteria te zijn. We kunnen er dus van uitgaan dat in de meeste gevallen de verweerder zijn onschuld zal moeten bewijzen.

Professor Storme stelde hierover tijdens de hoorzitting: “Waarmee ik wel een probleem heb, is paragraaf 2, die aangeeft hoe lichtzinnig men omspringt met het gegeven ‘vermoedens’. Het Burgerlijk Wetboek stelt echter dat vermoedens zwaarwichtig en coherent moeten zijn. Het is op dat punt dat men afwijkt van de fundamentele principes van ons recht. Er is in paragraaf 2 sprake van elementair statistisch materiaal, dat zou volstaan om de bewijslast om te keren. En dat terwijl eenieder weet dat in de drie trappen van vergelijking de statistieken boven de leugens en de aartsleugens staan. Het gebruik van het ‘intrinsiek verdacht’ criterium maakt dat er een ‘procès d’intention’ wordt uitgevoerd. Dat feiten van algemene bekendheid als vermoeden gebruiken, terwijl het vermijden van vooroordelen als een van de grote doelstellingen van het decreet wordt vooropgesteld: ook dat is dus een probleem. Dat zijn vooroordelen, maar ze mogen dus wel worden aangewend om de bewijslast om te keren. Het probleem bij de omkering van de bewijslast zit hem dus in artikel 35, paragraaf 2, en niet in paragraaf 1.”

Rechtsongelijkheid tussen ‘discriminatieslachtoffer’ en ‘beschuldigde’

Het ontwerp van decreet gaat uitsluitend uit van het perspectief van het slachtoffer. De beschuldigde lijkt al op voorhand schuldig te zijn. Ter gelegenheid van de hoorzitting over het decreet stelde Matthias Storme: “De toelichting hanteert uitsluitend het perspectief van het zogenaamde slachtoffer. In een rechtsstaat wordt, zeker wanneer het gaat om strafbepalingen, uitgegaan van het vermoeden van onschuld. In deze materie is de dader blijkbaar op voorhand veroordeeld en het is een schande als hij dan nog durft te protesteren. Blijkbaar gaat men ervan uit dat ongelijke behandelingen per definitie misdadig zijn. De vraag is echter in welke omstandigheden het gerechtvaardigd is om de vrijheid in te perken. Op voorhand zeggen dat het slachtoffers zijn, is de zaken omdraaien. In een rechtstaat moet men eerst kijken of er inderdaad voldoende legitimiteit is voor een verbod en niet ervan uitgaan dat de dader een misdadiger is.”

Een persoon die vermoed wordt te discrimineren hangt een hele waslijst van repressieve maatregelen

boven het hoofd. De vraag dient gesteld of dit hele arsenaal wel in verhouding staat met de aard van de overtreding.

Een overzicht:

Straffen en sancties

Artikel 26 voorziet een nietigheidssanctie. Artikel 27 voorziet de betaling van een aanzienlijke schadevergoeding. Deze schadevergoeding kan zelfs de vorm aannemen van een forfaitaire schadevergoeding, die bestaat naast de schadeloosstelling voor het nadeel dat het slachtoffer van de discriminerende handeling ondervindt. Het vermeende slachtoffer heeft de keuze tussen beide vormen van schadeloosstelling.

Artikel 28, §1, laat de rechter toe op verzoek van het slachtoffer de staking te bevelen van een bepaalde daad. De voorzitter van de rechtbank kan luidens artikel 28, §3, ook bevelen dat zijn beslissing wordt aangeplakt zowel buiten als binnen de inrichtingen van de overtreder of de lokalen die hem toebehoren, en dat zijn vonnis of de samenvatting ervan in kranten of op enige andere wijze wordt bekendgemaakt. Niet enkel brengt dit een zware kost met zich mee voor de veroordeelde, maar bovendien is dit een vorm van publieke schandpaal die zelfs niet wordt getoleerd in geval van pedofilie of moord.

Artikel 29 bepaalt dat de rechter op verzoek van het vermeende slachtoffer of de organen die in zijn belang optreden een dwangsom kan opleggen. Artikelen 30 en 31 voorzien gevangenisstraffen en geldboetes. Luidens artikel 33 kan de veroordeelde bovendien tot de ontzetting worden veroordeeld.

Tijdens de hoorzitting haalde professor Storme zwaar uit naar de overdreven waslijst van zware sancties van het decreet. Hij stelde: “Men verstopt zich een beetje achter het feit dat er niet veel strafbepalingen zijn. We mogen echter niet vergeten dat de burgerlijke bepalingen bijzondere sancties impliceren die in verhouding tot het gemeen recht buitensporig zijn. Wij kennen in ons recht bijvoorbeeld geen ‘punitive damages’. Die zijn eigenlijk discriminerend, want ze wijken af van het principe dat iedereen recht heeft op schadevergoeding ten belope van de schade en niets meer. Dat deze voor bepaalde zaken wel en voor andere niet wordt ingevoerd, is op zichzelf al discriminerend. Ook daarin zou het legaliteitsbeginsel moeten spelen. Bovendien zijn er ook vorderingen tot

staking en het niet naleven daarvan wordt gesanctioneerd met strafbepalingen. Er zijn dus indirect strafbepalingen die een rol spelen.”.

Steun belangenverenigingen en organen

De ‘verdachte’ die zich geconfronteerd ziet met een hele waslijst van mogelijke sancties, dient te procederen op eigen kosten. Het vermeende slachtoffer daarentegen kan echter rekenen op de steun van allerlei organen en belangenverenigingen, die hem ter hulp springen, zelfs wanneer zijn klacht ongegrond is. Artikel 39 bepaalt dat de Vlaamse Regering een of meer organen aanwijst die in rechte kunnen optreden in de geschillen waartoe het decreet aanleiding geeft. Bedoeld worden allicht in de eerste plaats het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en de zogenaamde Liga voor de Rechten van de Mens. Deze organisaties en organen beschikken bovendien over een veelvoud van middelen, personeel en ervaring en beschikken over een vlotte toegang tot de media. Zij zijn bovendien geen neutrale instanties, maar hebben een zeer duidelijke politieke agenda die zij te pas en te onpas trachten uit te voeren.

Bovendien wordt door het decreet in artikel 41 de Vlaamse Regering de mogelijkheid gegeven nog maar eens een reeks nieuwe organen in het leven te roepen die het vermeende slachtoffer van discriminatie zullen bijstaan. De Vlaamse Regering kan immers overgaan tot de erkenning en subsidiëring van zogenaamde ‘gelijkebehandelingsbureaus’.

Door de steun van deze organisaties en organen aan het vermeende slachtoffer en de omkering van de bewijslast wordt een rechtsongelijkheid in het leven geroepen ten nadele van de ‘beschuldigde’ die in combinatie met het hele arsenaal aan repressieve sancties doet denken aan een middeleeuwse heksenjacht.

Aantasting vrijheid van meningsuiting

Het Antidiscriminatie-decreet voorziet niet enkel burgerlijke sancties, maar ook zware vrijheidsberovende en penale straffen voor personen die aanzetten tot discriminatie. Wie aanzet tot opzettelijke discriminatie, haat of geweld jegens een persoon wegens een of meer van de beschermde kenmerken wordt luidens artikel 30, 1°, gestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van

vijftig euro tot duizend euro. Artikel 30, 2°, voorziet dezelfde straffen voor wie aanzet tot opzettelijke discriminatie, haat of geweld jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan.

Opvallend is dat ‘aanzetten tot discriminatie’ strafbaar wordt gesteld door het decreet, maar het loutere discrimineren zelf niet. Enige uitzondering op dit laatste vormen de openbare officieren, de ambtenaren, de dragers of agenten van het openbare macht die in de uitoefening van hun taak personen discrimineren. De Vlaamse Regering volgt daarbij de perverse redenering dat niet de persoon die de daad stelt bestraft moet worden (deze personen worden anderzijds wel voldoende burgerlijk gesanctioneerd), maar wel de persoon die ertoe ‘aanzet’.

Daarbij beoogt de Vlaamse Regering dus niet de daad te bestraffen, maar wel de uitgesproken meningen. Tijdens de hoorzitting stelde professor Brems over dit onderscheid: “Dat kan verantwoord worden door het feit dat het aanzetten tot discriminatie een ruimere impact en bereik heeft. Men wil op maatschappelijk niveau veel mensen discriminerende daden doen stellen. De daden zelf hebben in vergelijking daarmee een veel beperktere impact. Het strafrecht heeft zodoende een maatschappelijke rol en zo wordt aanzetten tot discriminatie als een zwaarder feit beschouwd.”.

De reden die daarvoor door de voorstanders van dit ontwerp wordt aangehaald, namelijk dat de impact van de geuite mening meestal groter is dan een gestelde handeling ten opzichte van een individueel persoon, is vals en wordt bovendien internationaal-rechterlijk niet ondersteund, wel integendeel. Het stellen van daden wordt steeds strenger beoordeeld dan het uiten van meningen, of omgekeerd gesteld: de meningsuiting wordt beter beschermd dan het stellen van daden. Dit is niet meer dan logisch: tussen het uiten van een mening, geïnterpreteerd als het aanzetten tot een daad enerzijds en daden van personen anderzijds gaapt nog een diepe kloof. Er is immers nog steeds de vrije wil van de betrokkene die de daad stelt.

Men zal aanvoeren dat men toch onmogelijk kan instemmen met het aanzetten tot haat en geweld. Wat geweld betreft is dat inderdaad het geval, maar voor de strafbaarstelling daarvan hebben wij dit decreet niet nodig. ‘Haat’ is een rekbaar begrip: wat voor de ene ‘hatelijk’ is, is dat voor de andere volstrekt niet.

De rechter zal uiteindelijk oordelen, maar zich daarbij natuurlijk ook laten leiden door zijn persoonlijke, levensbeschouwelijke, politiek-ideologische opvattingen: hij kan moeilijk anders. Hij voelt dus noodzakelijk een subjectief oordeel.

Het aanzetten tot discriminatie zelf strafbaar stellen, is nog veel verregaander. Voortdurend worden er in het maatschappelijk en politiek debat oproepen gedaan, voorstellen gelanceerd en nagestreefd die het maken van een onderscheid beogen, ook op basis van de opgesomde kenmerken, waaronder nationaliteit. Door dit decreet wordt een zware hypotheek gelegd op dat soort discussies omdat de voorstander van het maken van onderscheid voor de strafrechter kunnen worden gesleept op grond van artikel 30.

Zelfs de inperking van de draagwijdte van het artikel door de toevoeging van de woorden “met de bijzonder wil zulks te doen” en “opzettelijk” is niet toereikend. Als men pleit voor het voorbehouden van overheidsjobs voor staatsburgers, dan is er inderdaad sprake van de wil om dat onderscheid te maken en van opzettelijkheid. Bovendien wordt de rechter verplicht te peilen naar de intenties van de beschuldigde, hetgeen bijzonder moeilijk is. In strafzaken is dat nog niet zo erg, omdat de bewijslast bij de klager berust, maar als zoals in de burgerrechtelijke procedures, de bewijslast kan worden omgekeerd, wordt het voor de beschuldigde wel érg lastig. Hoe kan hij nu bewijzen dat hij een bepaalde intentie niet heeft gehad? Dat is gewoon onmogelijk!

Het ontwerp van Antidiscriminatiedecreet is gevaarlijk voor de democratie, want de toepassing ervan zal leiden tot een inkrimping van de fundamentele rechten en vrijheden, zoals deze zijn vastgelegd in de grondwet en de mensenrechtenverdragen: de vrijheid van geweten, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging enzovoort.

Het decreet voorziet dat een minder gunstige behandeling geen discriminatie kan vormen “wanneer de situatie voorzien wordt door of krachtens een decreet of voortvloeit uit de toepassing ervan”. Een onderscheid invoeren krachtens een decreet is toegelaten, een voorstel lanceren dat een onderscheid invoert en dat op termijn zelfs zou kunnen leiden tot een decreetswijziging, kan echter leiden tot bestraffing op grond van het Antidiscriminatiedecreet, aangezien dit kan worden aanzien als ‘aanzetten tot discriminatie’. Op deze manier wordt het maatschappelijke debat

volledig onderuit gehaald en wordt de vrije meningsuiting fundamenteel aangetast.

Kan men na de goedkeuring van dit decreet nog pleiten voor aparte meisjes- en jongensscholen? Mag men er nog voor pleiten de sociale huisvesting en andere sociale voordelen voor te behouden aan Belgische staatsburgers? Mag men zoals de communistische partijen er nog voor pleiten om ‘de rijken de crisis te doen betalen’? Allicht niet.

Pleiten voor bescherming eigen identiteit en taal wordt strafbaar

Twee discriminatiegronden moeten in het bijzonder vermeld worden: taal en nationaliteit, in feite twee hoekstenen van de nationale identiteit. Het feit dat deze twee criteria in de codex van de ‘beschermden kenmerken’ werden opgenomen, maakt dit decreet tot instrument voor diegenen die de fundamentele van onze identiteit willen onderuithalen, en slaat de wapens uit de handen van de beschermers ervan.

Wat de nationaliteit betreft, vermelden zowel richtlijn 2000/43 als het Verdrag tot uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie uitdrukkelijk dat ze niet van toepassing zijn op discriminaties op basis van nationaliteit. Dit is ook zeer normaal: het doel van de nationaliteit is net te discrimineren, een verscheiden behandeling in het leven te roepen. Een nationale staat is als het ware één grote georganiseerde discriminatie. Nationaliteit en het toekennen van voordelen op basis ervan – stemrecht verlenen, toelaten tot het openbaar ambt, toegang tot de sociale huisvesting – maakt het onderwerp uit van het politiek debat. Legitieme stellingnamen als het voorbehouden van de sociale huisvesting voor staatsburgers, de niet-toelating van niet-ingezetenen tot het openbaar ambt enzovoort worden door dit decreet echter strafbaar gesteld.

Hier wordt op een zeer duidelijke wijze een bepaalde politieke agenda blootgelegd. In het publieke en het politieke debat wordt slechts zeer zelden gepleit voor het maken van onderscheid op basis van ras of etnische afkomst. Maar er worden wél belangrijke debatten gevoerd tussen voor- en tegenstanders van het criterium staatsburgerschap. Denken we maar aan het debat over het stemrecht voor vreemdelingen en het toelaten van niet-staatsburgers tot het openbaar ambt.

Met dit decreet zullen diegenen die pleiten voor het behoud (of het verscherpen) van het onderscheid op basis van nationaliteit zeer goed op hun tellen moeten passen. Tijdens de hoorzitting stelde professor Brems over de slogans van het Taalactiecomité: “Het Taalactiecomité lijkt mij alvast niet te ressorteren onder aanzetten tot discriminatie. Het is weliswaar niet wenselijk slogans zoals “Spreek Vlaams of verhuis” te gebruiken. Als een groep die daarin betrokken is dat anders ervaart, dan is het inderdaad aan een rechter om daarover uitspraak te doen. Zoals het in dit geval restrictief geformuleerd is, doet in elk geval niet aan discriminatie denken. In de rechtspraak is het vaak zo dat men niet bij voorbaat weet hoe iets geïnterpreteerd zal worden.”.

Voor ze het weten zullen uitspraken beoordeeld worden door een rechter. Met dit decreet worden politieke tegenstanders in een volkomen normaal politiek debat gekortwiek. Dat zal een zeer belangrijke overwinning betekenen voor die zijde van het politieke spectrum die het staatsburgerschap nog meer dan nu al het geval is, cadeau willen doen aan om het even wie hier zelfs maar even vertoeft.

Ook het criterium taal wordt vermeld als beschermd kenmerk. Onderscheid maken op basis van taal is nochtans noodzakelijk voor de goede werking van onze instellingen en onze samenleving. Zeker in dit land moet met dit criterium zéér voorzichtig worden omgesprongen. Elk middel dat in potentie kan worden aangewend om de taalwetgeving en het territorialiteitsbeginsel dat ermee samenhangt, te ondergraven, is er één teveel. De Franstaligen, die op dat vlak geen scrupules hebben, zullen dit decreet ongetwijfeld aanwenden om het Nederlandstalig karakter van Vlaams-Brabant nog heviger te bekampen. Dit decreet brengt dan ook nog eens de verdedigers in een lastig parket: alle voorstellen tot maatregelen voor de bescherming van het Vlaamse karakter van Vlaams-Brabant zijn mogelijk strafbaar. Het is moeilijk in te denken dat iedereen in dit huis dat gevaar over het hoofd ziet.

Positieve actie

Uiteraard valt één soort discriminatie uitdrukkelijk buiten het repressieve veld dat met dit decreet wordt

geschapen. De discriminatie die geacht wordt ‘positief’ te zijn. Natuurlijk hebben de meesters van de newspeak reeds lang de contradictio in terminis van deze uitdrukking begrepen en hebben ze het ommeuze woordenpaar omgedoopt tot ‘positieve actie’. Maar het gevolg van deze ‘ogenschijnlijk neutrale bepaling’ is natuurlijk wel dat er gediscrimineerd wordt ten voordele van door de overheid aangewezen ‘minderheidsgroepen’, tegenwoordig nog wolliger ook wel ‘kansengroepen’ genoemd. Voor hen zal het onderscheid dat wordt gemaakt uiteraard positief zijn, maar niet voor de achteruitgestelden, zoals dat met discriminaties altijd het geval is. Het achteruitstellen van mensen die zich tegenover de vertegenwoordigers van zulke ‘minderheidsgroepen’ bevinden, is, zo wil het deze regering, echter positief, omdat het in haar ogen een ‘legitiem’ doel dient. Uiteraard is het de heersende politie-ideologische klasse die de maatschappij voorspiegelt welke doelen legitiem zijn en welke niet, en welke groepen mogen voorgetrokken worden en welke niet. 1984 op zijn best.

Besluit

Dit ontwerp van decreet doet afbreuk aan grondwettelijk en internationaalrechtelijk beschermde vrijheden, zet belangrijke basisprincipes van ons recht op de helling en leidt door zijn horizontale werking tot een onaanvaardbare en op termijn onleefbare jurisdisering van onze samenleving.

Dit alles gebeurt zonder enige noodzaak: er bestaat geen enkele maatschappelijke nood die dit decreet verantwoordt en het decreet gaat veel verder dan de Europese richtlijnen – waar men zich nochtans op beroept – voorzien.

Dit soort wetgeving hoort thuis in het arsenaal van totalitaire regimes, maar dient verre te worden gehouden van elke vrijheidslievende, democratische rechtsstaat.

Daarom verzoeken indieners de leden van het Vlaams Parlement het voorgelegde ontwerp van decreet alsnog kritisch te overdenken en het hetzij te verwerpen in de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement, hetzij terug naar commissie te verwijzen met het oog op een nieuwe bespreking waarna het rekening hou-

dend met de hierboven aangehaalde bezwaren grondig geamendeerd dient te worden.

Wim VAN DIJCK
Jan PENRIS
Christian VEROUGSTRAETE
Filip DEWINTER
Hilde DE LOBEL
